

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Moralis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

X. De effectibus charitatis tam internis, quam externis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38935

- effe. 1. Eos qui naturaliter conjuncti sunt, præferendos esse iis, cum quibus conjunctionem tantum spiritualem habemus, verbicausa, parentes carnales, patribus spiritualibus, filios carnales, filiis spiritualibus, &c. quod non tantum verum existimo in necessitate temporali, sed etiam in spirituali. Quia cum conjunctione carnalis major sit & intimior, maiorem utrobique obligationem inducit: imo videtur magis obligare in bonis spiritualibus, cum haec ad salutem magis necessaria sint. Dicendum 2. Te debere perse loquendo, parentes aliosque consanguineos, saltem in primo gradu constitutos, præferre amicis & benefactoribus; quia ejusmodi conjunctione adeo stricta est, ut non liceat ob amicitiam, aut gratitudinem eam violare. Dico per se loquendo, nam tanta esse potest consanguineorum crudelitas erga te, ut aliquem strictissimo amicitiae vinculo tibi cōjunctum, aut qui te maximis afficerit beneficis, iis præferre possis.

Nota 3. Si comparatio instituatur inter consanguineos, eum ordinem servandum esse, ut in primis præferatur pater aliis omnibus, etiam matri, quia est principium præcipuum in generatione filii. Deinde mater, quia etiam ab ipsa habemus esse. Tertio uxor, quia cū intimo & insolubili vinculo conjuncta sit, & ad procreationem filiorum assumatur, ratio exigit ut filii præferatur. Quartò filii. Quintò fratres, & sorores, siveque de aliis secundum gradum conjunctionis, quem quisque habet.

C A P U T X.

De effectibus charitatis tam internis, quam externis.

RE SOLUTIO I. *Gaudium de bono divino est actus internus charitatis.] HOC probat S. Thomas 2.2. quæst. 28. art. 1. quia ex amore procedit gaudium, & tristitia, sed contrario modo; gaudium enim ex amore causatur, vel propter presentiam boni amati, vel etiam propter hoc quod ipsi bono amato proprium*

primum bonum inest & conservatur. Econtrariò autem ex amore sequitur tristitia, vel propter absentiā amati, vel quia amatū, cui volumus bonum, suo bono privatur, aut aliquo modo deprimitur: charitas autem est amor Dei, cuius bonum immutabile est. cùm ipse sit sua bonitas. Et ideo spirituale gaudium, quod de Deo habetur, ex charitate causatur.

Notandum autem 1. ex art. 2. Etsi gaudium quod habetur de bono divino in se, non possit adjunctam habere tristiciam, eo quod illud bonum de quo gaudentur, non potest aliquam mali admixtionem habere: secūs tamen dicendum esse de gaudio charitatis, quo quis gaudet de bono divino ut non participatur à nobis; quia hęc participatio potest impediri per aliquid contrarium.

Notandum 2. ex art. 3. Non posse in nobis esse plenitudinem gaudii, ex parte rei de qua gaudetur, quia non possumus de ea gaudere, quantum dignum est, ut de ea gaudeatur. Deinde neque in hoc statu, gaudium de Deo potest in nobis esse plenum, quantum esse potest ex parte nostra, quia gaudium non est plenum, quandiu aliquid restat desiderandum: at semper in hac vita, nobis aliquid desiderandum restat, cum possimus magis accedere ad Deum per gratiam. Erit autem plenum in alia vita, quia ibi erit plena Dei, & omnium bonorum fruitio, juxta illud Psalm. 102. Qui replet in bonis desiderium tuum. Imò gaudium beatorum est superplenum, quia plus obtinent, quam desiderarent: non enim in eorū hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se, ut dicitur 1. Cor. 2. Et hoc est quod dicitur Luca 6. Mensuram bonam & superfluentem dabunt in sinum vestrum. Quia tamen creatura non est capax gaudii de Deo condigni, inde est quod istud gaudium omnino plenum non capitur in homine, sed potius homo intrat in ipsum, juxta illud Matth. 25. Intra in gaudium Domini tui.

Notandum

Notandum 3. ex art. 4. Gaudium non esse virtutem à charitate distinctam, sed quendam illius actum seu effectum; nam virtus est habitus quidam operativus, habens proinde ex se inclinationem ad proprium actum. Contingit autem ex eodem habitu plures actus ordinatos prodire, quorum unus sequatur ex altero, & quia posteriores non procedunt à virtute nisi per priorem, ideo virtus non definitur, aut denominatur nisi ab actu priori. Quare cum amor sit prima affectio potentiae appetitiva, ex qua sequatur desiderium, & gaudium, hinc eadem virtus inclinat ad diligendum Deum, & ad eum desiderandum ac de eo gaudendum. Et quia dilectio inter hos actus est prior, inde est quod virtus non denominatur à gaudio, vel desiderio, sed à dilectione, & dicitur charitas.

RÉSOLUTIO II. *Pax etiam est actus charitatis non solum misericordia, nisi impracticabile.] PRIOREM partem probat S. Thomas 2. 2. quest. 29. artic. 3. nam duplex unio est de ratione pacis, ut dixerat art. 1. quarum una est, secundum ordinationem proprietatum appetituum in unum; alia vero secundum unionem appetitus proprii, cum appetitu alterius, quæ proprie dicitur concordia. Utramque autem hanc unionem efficit charitas, primam quidem, quia cum per eam diligamus Deum ex toto corde, & in ipsum omnia referamus, sic omnes appetitus nostri feruntur in unum. Aliam vero, quatenus diligimus proximum, sicut nos ipsos; hinc enim contingit, hominem velle implete voluntatem proximi, sicut & sui ipsius.*

Verum quædam notitia digna ex dicta questione colligi debent 1. Paci opponi dissensionem hominis ad seipsum, & ad alium, concordia vero hanc solam secundam 2. Omnia pacem appetere, quia nihil est quod suo modo non appetat aliquid bonum & consequenter remotionem eorum quæ illius afflictionem impedire possunt. Potest autem impediri affectionem

exitio

utio boni desiderati, per contrarium appetitum, vel
sui ipsius, vel alterius, & utrumque per pacem tolli-
tur. 3. Cum vera pax non sit nisi de bono, sicut bonum
potest esse verum; vel apparet, ita pacem esse posse
vel veram, vel tantum apparentem, qualis est illa de
quodicitur Sapient. 14. In magno viventes inscientia
bello, tot & tam magna mala pacem appellant.
Cumque verum bonum aliud sit perfectum, aliud
imperfectum, duplēcēt ēstē pacem veram, unam
quidem perfectam, quæ consistit in perfecta fruitio-
ne summi boni, de qua ēst illud Psalm. 147. Qui po-
suit fines tuos pacem; aliam imperfectam, quæ habe-
tur in hoc mundo: quia etsi principalis anima mo-
sus quiescat in Deo, sunt tamen aliqua repugnantia
intus, & extra quæ perturbant hanc pacem. 4. Dis-
sensum in opinionibus non repugnare charitati, vel
paci, quia opinione pertinet ad intellectum, non
ad appetitum, qui per pacem uniuersus. Quod intellige
de pace imperfecta, qualis in hac vita habetur; non
de perfecta, in qua plenè veritas cognoscetur, & om-
nis appetitus complebitur. 5. Pacem procedere ab ea-
dem virtute charitatis, cum causetur ex ipsa, secun-
dum rationem dilectionis Dei, & proximi: quemad-
modum quia ignis calefaciendo liquefacit, & rare-
facit, non est in eo aliqua virtus liquefactiva, aut ra-
refactiva prater calefactivam. 6. Uni virtuti multa
virtus opponi, secundum diuersos illius actus, & ita
charitati non solum opponi odium, ratione actus di-
lectionis, sed etiam acediam, vel invidiam ratione
gaudii, & dissensionem ratione pacis.

Posterior pars ostenditur, nam etsi charitatis minus
sit, aversari malum proximi, ut opponitur bono ip-
sius; eo quod ad eandem virtutem pertinet, velle bo-
num, & aversari malum oppositum; sicque miseri-
cordia latè, & impropriè sumpta sit actus charitatis:
non tamen ad eam spectat sublevare malum proxi-
mi, quia in hoc continetur specialis difficultas, quæ
superanda restat, etiam ab eo qui ex charitate proxi-
mum

mum diligit. Quare præter charitatem, requiritur specialis virtus misericordiæ, qua homo doleat de malo proximi, ut eit quedam miseria, quæ illius opera sublevare potest.

Confirmatur, nam non est potior ratio, cur ad im- pendendum bonum proximo, ponantur virtutes à charitate distinctæ, verbi causa, justitia, liberalitas, &c. quæm virtus specialis misericordiæ ad sublie- vandam illius miseriam: cum in hoc objecto non mi- nus difficultatis occurrat quæm in objectis aliarum virtutum. Unde S. Thomas 2.2. q. 1. art. 3. ad 3. do- cet, gaudium, & pacem non exigere habitum distin- ctum à charitate, quia nihil adjiciunt supra rationem boni, quod est objectum charitatis; secus autem di- cendum esse de misericordia, quia respicit rationem quandam specialem, scilicet miseriam ejus cuius mi- seretur.

Dices, beneficentia est proprius actus charitatis & non alterius virtuti, ut patet ex quest. 31. art. 1. & i. ergo idein dicendum de misericordia, *Respondeo* non sequi, quia beneficentia ibi a iud. nihil est quæm ex- terna executio actus interni eliciti à charitate. Per charitatem enim erga alterum, homo vult illi bo- num, & per beneficentiam tale bonum ei de facto confert, ex motivo charitatis, nempe propter Deum: quare cum actus internus, & externus habeant idem objectum, idem virtutis habitus ad utrumque suffi- cit.

Notandum autem hæc intelligi de beneficentia strictè sumpta: nam generatim beneficentia signifi- cat collationem beneficii, sub quacunque ratione boni; quare eo modo ad varias virtutes spectare po- test, ex questione mox citata art. 4. ad 2. Verum quædam hic observanda occurront, tam circa beneficentiam corporalem, quæ vocatur eleemosyna, quam circa spiritualem, quæ dicitur correptio. Sit ergo.

RESOLUTIO III. *Datur grave præceptum sub- veniendi proximo per eleemosynam.* HOC ut intelligas,

Nota 1.

Nota 1. Quod ait S. Thomas 2.2. qu. 32. art. 1. eleemosynam esse opus, quo datur aliquid indigenti, ex compassione propter Deum, debere intelligi juxta superius dicta, ita scilicet ut cum eleemosyna proxime sit actus misericordiae, quam à charitate distinximus, charitas interdum eam imperet, non per se immediate, sed mediante virtute ipsa misericordiae.

Nota 2. ex art. 2. semper esse opera misericordiae seu eleemosynæ corporalis, hoc versu comprehensa.

Visito, poto, cibo, redimo, te go, colligo, condo.

Quod ita intelliges 1. Ut ad hæc opera misericordiae corporalis alia pleraque, quæ in specie ibi non comprehenduntur facile reduci possint 2. Ita ut certum ex fide sit illa omnia secundum se esse opera bona & honesta. Dico omnia, nam de reliquis id negari non potest, quod verò sit etiam opus bonum & laudabile, sepelire corpora mortuorum, patet 1. Ex sollicitudine quam ipsimet viri sancti habent ut eorum corpora post mortem sepeliantur. 2. Quia Patres laudant Tobiam, & alios qui defunctorum corporibus sepeliendis suam operam impenderunt. 3. Ex recepiissima consuetudine, quæ semper in Ecclesia viguit, sepeliendi corpora fidélium, etiam cum aliqua solemnitate & pompa. 4. Quia etsi sepultura mortui non conferat ei quantum ad sensum, pertinet tamen ad defunctorum, quid de ejus corpore agatur, ut bene monet S. Thomas artic. illo 2. ad 1. Tum quia vivit in memoria hominum, ejusque honor obscuratur, si infespultus remaneat, tum quantum ad affectum, quem adhuc vivens habebat erga suum corpus, cui piorum affectus conformari debet post mortem ipsius.

His positis prædicta resolutio fraudetur ex art 5. quia cum dilectio proximi sit in præcepto, necesse est ea omnia cadere sub præcepto sine quibus dilectio proximi non conservatur. Ad dilectionem autē proximi pertinet, ut non modo proximo velimus bonum,

sed

LIBER III.

312

sed etiam ut operemur, juxta illud 1. Joan. 3. Non diligamus verbo, neque lingua, sed opere, & veritate, Ceterum ad hoc ut velimus, & operemur bonum alicujus, requiritur ut ejus necessitati subveniamus, quod fit per eleemosynam : quare eleemosynarum largitio est in praecepto. Potest hoc efficaciter confirmari ex eo quod Christus docet Mat. 25. Homines in extremo judicio ad ignem aeternum damnandos, ob neglecta opera eleemosynæ corporalis erga pauperes.

Nota 1. ex respons. ad 3. Esse aliquod tempus, in quo eleemosynam dare omittens, peccat mortaliter. Ex parte quidem recipientis, quando apparet evidens & urgens necessitas, nec apparet in promptu quieti subveniat. Ex parte vero dantis, cum habeat superflus, quæ secundum statum presentem non sunt ei necessaria, prout probabiliter aestimari potest. Ex quibus verbis collige 1. Ut quis teneatur succurrere proximo, in extrema necessitate constituto, satis esse quod probabiliter non constet, aliquem ei mox subventurum, nec tales obligationem tolli, et si multi sint qui possunt ei opitulari. 2. Non esse præceptum faciendi iuncte eleemosynam, ex necessariis vita, aut statui, sed ex superfluis. Quod non est ita intelligendum, ut non tenearis in dicto casu, facere eleemosynam ex bonis quæ sunt necessaria, ut decenter & commodè vivas, juxta tuum statum, sed ita ut non tenearis ex iis, quæ absolute sunt tuo statui necessaria, adeò ut, si facias eleemosynam ab eo statu necessario deturbandas sis. Et sanè quod cum aliquo nostro incommodo temporali, teneamur succurrere proximo extremè indigenti, satis patet ex iis quæ supra diximus, de ordine charitatis. Et aliunde cum vix nullus sit, qui habeat bona suo statui omnino superflua præceptum eleemosynæ ferè nunquam obligaret. Quod vero non teneamur, etiam cum omnimoda abiectione status, ea ratio suadet, quia durissimum est quod in tantam miseriā debeamus nos compellere.

conjicere, ut proximo subyeniamus. Eo vel maximè, quia non tenemur omnia bona profundere, & proprii status jacturam facere, ut nos ipsos ab imminente certissima morte eripiamus. Ergo multò minus id necessarium erit, ad conservandam vitam proximi.

Nota 2. Ex probabiliori sententia, te teneri ex superfluis statui, succurrere proximo, in gravi, quamvis non extrema necessitate constituto. *Probatur*, nam tunc dicitur gravis necessitas, quando proximus est in probabili periculo, incurrendi grave aliquid datum, sive in bonis, sive in fama, sive in corpore, quod nisi aliunde juvetur, cavere nequit. *Quod autem* ejusmodi necessitas sufficiat, ut tenearis proximo succurrere, inde patet, quia recta ratio, & charitas bene ordinata postulat, ut grave damnum alterius coneris avertere, saltem quando id potes sine notabilitate tuo incommodo. Alias enim, si quis viderit fraterem suum necessitatem habere, & clauerit viscera sua ab ea, quomodo charitas Dei manet in illo? ut habetur *I. Joan. 3.* Unde et si quis non sit in extremo vita periculo: quia caruit vestibus, vel hospitio, ii tamen damnantur in iudicio, qui nudum non operuerunt, aut peregrinum non suscepserunt hospitio. Imò cùm incommoda illa, aliaque à Christo recensita frequenter accident, hinc videtur colligi, esse obligacionem dandi eleemosynam, etiam in communib[us] necessitatibus, saltem de bonis naturæ & statui superfluis.

Nota 3. Ex probabiliori sententia, te non satisfacere precepto eleemosynæ, mutuando pecuniam extremè indigenti. *Ratio est*, quia dare eleemosynam, non est mutuare, sed dare gratis: at dici non potest, quod præceptum ipsum eleemosynæ nunquam obliget. Ergo ut vi illius tenetur homo interdum gratis dare, nempe quando saltem proximus extremè indiget. *Confirmatur*, nam quod donatio eleemosynæ debet esse gratuita, satis indicat Christus. *Lucus 11.* cùm ait,

LIBER III.

314

ait. quod superest dare eleemosynam. Indicant etiam Patres cūm ajunt, eleemosynas esse bona pauperum, iisque deberi, & divites esse tantum eorum dispensatores.

*D*icod rursus ex eo suadetur, quia cum agamus de paupere in extrema necessitate constituto, qui scilicet non haberet aliquid sive in re, sive in spe, unde possit sibi subvenire, frustra restituendi obligatio ei imponeretur. Si tamen haberet alibi bona, aut brevi ex successione, aut ex proprio labore obventiona speraret, jam absolute non esse in extrema necessitate constitutus, moraliter loquendo: adeoque mutuo, vel commodato, aut emptione posses illi subvenire.

RÉSOLUTIO IV. *Præceptum dandi eleemosynam magis obligat Ecclesiasticos, quam laicos.*] PROBATUR, tum quia illi ratione status, majorem perfectionem profitentur, adeoque debent animum habere ab affectu divitiarum, aliarumque rerum temporalium magis liberum, & consequenter paratiorem ad subveniendum proximo in necessitate constituto. Tum quia cum ex una parte eodem modo teneantur ac laici, facere eleemosynam tam ex bonis patrimonialibus, quam ex iis quæ quasi patrimonialia appellantur, id est, quæ ratione alicujus ministerii Ecclesiastici, verbi causa pro celebratione Missarum administratione Sacramentorum, concionibus &c. observantur. Aliunde tamen major ipsis obligatio incumbit, subveniendi pauperibus ex bonis quæ ex beneficio procedunt. Siquidem ex communī sententia, tenentur in eleemosynas, aliave pia opera expendere, quicquid ex redditibus beneficii, congrue eorum sustentationi superfluum est, quia alias fundatorum piam intentionem defraudarent, cūm illibona sua Ecclesiasticis dederint eo anno, ut in sustentationem ministrorum, & pauperum, aliaque pia opera expenderentur.

Hic tamen nonnulla observanda sunt. I. Non posse certò

certò definiri, quid cuique beneficiario necessarium sit ad congruam sustentationem, in hac enim sicut & in pretiis rerum, reperiri potest infimum, medium, & summum quod excedi nequeat. Unde si ad congruam sustentationem alicujus, censeantur communiter sufficere, verbi causa, sexcentæ libræ, infimum hujus sustentationis erunt libræ quingentæ, medium sexcentæ, supremum verò septingentæ. Quò fit ut quicquid supereft ultra illas 700. libras, in eleemosynas eroganduin sit, & graviter peccet beneficiarius, qui illud in res profanas expendit, ut intelligi potest à fortiori ex Concilio Trident. sess. 25. cap. 1. de reformatione. Si quid verò parcius vivendo, ex dicta summa 700. Librarum seposuerit, potest illud eodem modo insumere, ac bona patrimonialia, aut quasi patrimonialia: cum non teneatur portionem illam in causas pias expendere.

Nota 2. Congruam portionem assignari posse beneficiario, tum juxta qualitatem beneficii, adeò ut quo beneficium dignius & illustrius est, eò majores sumptus in victu, aut vestitu, in servorum numero, aliisque necessariis ad dignitatem Ecclesiæ tuerandam, & à beneficiario fieri possint: tum etiam juxta qualitatem personæ, ita scilicet ut nobili, aut eximiè docto plura necessaria sint ad congruam sustentationem, quam ignobili, aut minus docto. Quia per se loquendo, valdè cedit in honorem & utilitatem Ecclesiæ, quod nobiles, & docti ad beneficia admittantur: quare & quum etiam est, ut ejusmodi personis majora stipendia assignentur.

Nota 3. Probabilius esse, non teneri clericos ex iustitia restringere pauperibus, quæ tenebantur illis erogare, si ea in alios usus consumperint, etsi ita consuendo peccaverint. Fundamentum est, quia ex cōmuniōri sententia, Ecclesiastici habent verum dominium eorum fructuum, quos ex beneficiis percipiunt, ut satis indicat Concilium Trident. sess. 22. cap. 3. de reform. cùm statuit, ut qui servitium juxta

O 2 for-

LIBER III.

316
formam ab Episcopis præscriptam quolibet die non impleverint, illius diei distributionem amittant, nec ejus quoquo modo dominium acquirant. *Et sej*23*, cap. i. de reform. cùm ait, non residentem, præter alias pœnas, & peccatum mortale quod incurrit, pro rata temporis absentia, fructus suos non facere. Ratiō idem suadet, quia reditus beneficiorum assignantur ministris, tanquam stipendium pro labore impensō, ex jure ipso natura*24* iis debitum: quare nihil impedit, quin verum eorum dominium acquirant. Aliunde verò non apparet, quod dominium illud iis concessum sit sub eo onere, ut tenerentur ex justitia, certam partem redituum in pauperes erogare. Imò quod sāpe ejusmodi onus iis imponi non potuerit, ex eo patet, quia innumera sunt beneficia, quae nullos habent reditus præter decimas, primitias, & oblationes. Hæc autem dari non possunt cum dicta obligatione, quia non ex liberalitate, sed ex justitia ministris Ecclesiæ tribuuntur. Accedit, quod non solent rescindi donationes quamplurimæ, & magni momenti, quæ fiunt à personis Ecclesiasticis, ex fructibus beneficiorum; neque in foro externo datur actio pauperibus contra clericos, ut partem redituum ab iis repeatant. Hæc autem ideo non fiunt, quia Ecclesia existimat, Ecclesiasticos habere verum dominium eorum fructuum, quos ex beneficiis percipiunt, adeoque et si peccent contra charitatem, & misericordiam, partem quæ eroganda erat pauperibus, in profanos usus expendendo, non tamen peccare contra iustitiam, nec tencri ad restituionem.*

Dices i. Juxta Canones, & sanctos Patres bona Ecclesiæ non esse Sacerdotum, sed pauperum, illosque solum esse dispensatores ejusmodi bonorum. Quod refertur illud Bernardi epist. 2. ad Fulconem. Quicquid præter necessarium vixit, ac simplicem vestitum de altari retines, tuum non est, rapina est. sacrilegium est. Respondet hæc, & similia nobis non officere,

officere, quia vel Canones loquuntur de massa communis redditum, quae olim antequam beneficia essent erecta, & singulis assignati proprii redditus, inter clericos ab Episcopo vel ejus ministris distribuenda erat, vel de fundis Ecclesiarum, aliisque bonis immobilibus quae alienari non possunt. Patres vero loquuntur more Oratorio, ut exaggerent obligationem quae Ecclesiasticis incumbit, erogandie eleemosynam in pauperes, ex superfluo.

Dices 2. Si beneficiarii haberent, dominium omnium fructuum, quos ex beneficiis percipiunt, sequeretur eos posse ex iis fructibus testari: quod tandem ex jure communis non licet. *Respondeo,* hinc tantum sequi, eos posse ex iis fructibus validè testari, non tamen licite, quia ex charitate, vel misericordia tenentur superfluum in res pias expendere.

Nota 4. Jam dicta procedere de beneficiariis, non Regularibus: quod enim spectat ad Regulares, qui post professionem ad aliquod beneficium assumuntur, communis sententia est, eos non acquirere dominium fructuum, quia eorum beneficiis anniexi sunt; quia cum voto paupertatis ligati sint, non sunt capaces talis dominii, adeoque peccant contra justitiam, quando fructus illos in causas non pias expendunt. Quod non tantum verum est de Religiosis, qui ad beneficia Episcopatu inferiora vocantur, sed etiam de iis qui sunt Episcopi. Illi enim voto paupertatis sunt obstricti, neque appetit justa causa, cur in eo dispensari debeant? cum non minus possint illud servare, quam alii Regulares ad minora beneficia assumpti. Alias aquae dici posset, eos absolviri a voto castitatis, adeoque si quis post professionem, antea susceptionem ordinis sacri ad Episcopatum vocatur, posset ille eo ipso matrimonium contrahere; sive que & Episcopatui, & Religioni nuntium remittere.

Neque his repugnat, quin potius aperte favet cap. statutum 18. quæst. 1. ibi enim præcipitur, ut Monachus

ad Episcopatum assumptus, quæ acquisierat, vel vi-
sus fuerat habere (scilicet ante Episcopatum) Mo-
nasterio relinquat. Item ut quod post obtentum
Episcopatum, acquirere poterit, secundum sacros
Canones Ecclesiæ suæ restituat. Priora etenim bona
Monachus non sibi, sed Monasterio acquisivit, po-
steriora vero Ecclesiæ cuius factus est Episcopus;
adeoque sicut nec priorum, ita nec posteriorum ha-
bet dominium.

RESOLUTIO V. *Neque ab omnibus, neque de om-
nibus bonis eleemosynas fieri potest.*] PRIOREM partem
quam tradit S. Thomas 2.2. quest. 32. art. 8. ita explicò.
Cùm ea quæ in eleemosynam tribuuntur, dentur
gratuitò, eorumque dominium transferatur in reci-
piente, hinc fit communiter eleemosynam non
posse erogari, nisi ab eo qui habet dominium in tem-
donatam, quique liberam habet illius administra-
tionem.

Unde nonnulla sequuntur, *Primò*, famulos non
posse dare eleemosynam ex bonis dominorum, nisi
accedente expressio, aut tacito eorum consensu. *Se-
cundò*, prodigos, quibus priorum bonorum ad-
ministratio ablata est, non posse nisi parvas eleemo-
synas ex iis facere, absque curatorum consensu. *Ter-
tio*, idem dicendum de minoribus, & pupillis, quia
cum propria bona non dispensent, non possunt ad
libitum de iis disponere. Possunt tamen tutores, seu
curatores ex bonis pupillorum moderatas facere
eleemosynas; etsi congruentius sit, ut ex eorum con-
sensu, imò & per illorum manus, si fieri potest, eas
largiantur,

Quarto, filium familias posse liberè eleemosynas
facere ex bonis castris, seu quæ ex militia obve-
nerunt, & ex iis quæ quasi castris vocantur, id est,
quæ ratione beneficii, aut publici officii, vel artis li-
beralis quam profitetur comparavit. Quia ejusmodi
bonorum habet dominium, & liberam administra-
tionem. Si autem bona aliunde proveniant, posse
dare

date eleemosynam ex iis, quæ ad congruentem sustentationem vel ad recreationem honestam illi dari solent; tunc enim tacitus parentum consensus adesse censemur.

Quinto, posse uxorem dare eleemosynam ex bonis paraphernalibus, si quæ habet. id est, ex iis quæ supra dotem sufficientem attulit, vel acquisivit; quia ex jure communi conceditur illi libera dispositio ejusmodi bonorum. Videndum tamen ne opposita consuetudo alicubi recepta, tali juri repugnet. Addo, etiam ex bonis communibus superfluis, eam posse juxta proprium statum & conditionem, moderatas facere eleemosynas, aut in alias res honestas expendere; cum enim sit viri socia, & non ancilla, ratio postulat ut ad aliqualem ejusmodi bonorum administrationem admittatur. Præsertim quia alias non satis ipsius honori & existimationi, apud fœminas similis conditionis consultum esset. Quod si maritus in amentiam incidat, absoluta domus administratio devolvitur ad uxorem, adeoque illa potest bona tunc in eleemosynas, aliasve causas honestas expendere, prout magis expedire judicaverit. Quamquam secus dicendum est, si maritus tantum à domo absit, quia tunc ille bonorum administracionem simpliciter retinet, et si eam, per se, propter absentiam exercere non possit. Uxor vero bona non administrat, nisi nomine mariti absentis, adeoque non nisi juxta illius præscriptum, de iis disponere debet.

Sexto, Superiores in Religionibus non posse ad libitum facere eleemosynas ex superfluis redditibus Monasteriorum, sed solum quantum Regula, aut Constitutiones, vel consuetudo recepta ipsis permiserit. Inferiores vero non posse de bonis Monasterii ullo modo disponere, nisi cum consensu Superioris; imo neque ex iis quæ ad viatum, aut vestitum ipsis conceduntur, quandiu sunt in Monasterio, aliquid subtrahere, ut propria auctoritate dent pauperibus,

quia quicquid habet speciem proprietatis omnino cavere debent. Quando tamen sunt extra Monasterium, possunt ex concessis ad viaticum, & congruam sustentationem, aliquid in eleemosynas expendere: quia tunc Superior in id consentire consetur, & ita est in usu, etiam apud doctos & valde timatos.

Posterior pars declaratur. In primis certum est, posse aliquem facere eleemosynam ex bonis propriis, quæ honestè acquisivit, & quorum habet administrationem; ejusmodi enim bona sunt materia propria eleemosynæ. Certum etiam est, eleemosynam per se loquendo, esse tantum faciendam ex bonis propriis, non ex alienis; quia non licet committere injustitiam quacunque de causa. In casu tamen necessitatis extremæ, potest subveniri pauperi ex bonis alterius; quia tunc omnia censentur communia, ut docet S. Thomas art. 7. ad 3. Quod intellige, si aliter illius indigentia levari nequit.

Jam vero dubium est, an licet fieri possit eleemosyna, de injustè & turpiter acquisitis. Ad quod S. Doctor artic. proximè citato Respondet 1. Quando id quod illicitè acquiritur, debetur ei à quo est acquisitum, sicut contingit in furto, & usuris, non posse ex eo fieri eleemosynam, sed ei à quo acceptum est, restituendum esse. Respondet 2. Eleemosynas faciendas esse ex bonis ita illicitè acquisitis, ut nec acquirens ea possit retinere, nec debeat ea reddere ei à quo accepit quia ille accepit, & iste dedit contra justitiam, ut sit in simonia. Respondet 3. Eleemosynas fieri posse ex turpiter acquisitis, quando ipsa acquisitione non est illicita, sed id tantum ex quo acquiritur, ut pater in iis quæ acquiruntur per meretricium. Quia eius mulier illicitè agat, meretricium exercendo, non tamen inde aliquid accipiendo. Unde quod ita acquirit, potest retinere, & ex eo eleemosynas facere, cum verum illius habeat dominium.

RESOLUTIO VI. Fraterna correctio est aliquando

In præcepto.] UT hoc clarius fiat, suppono 1. Correctio-
nem fraternalm esse unum ex septem operibus misericordiaꝝ spiritualis, quæ hoc versu continentur,

Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora.

Suppono 2. ex S. Thoma 2.2. quæst. 33. art. 1. correctio-
nem delinquentis esse quoddam remedium, quod
debet adhiberi contra peccatum alicujus; peccatum
autein dupliciter considerari posse. 1. In quantum
nocet ei qui peccat. 2. In quantum vergit in nocu-
mentum aliorum, adeoque duplice esse correctio-
nem, aliam qua remedium adhibetur peccato priori
modo spectato, quæ dicitur correctio fraternal. est
que actus charitatis, cuius est procurare bonum, &
avertere malum proximi. Aliam qua adhibet reme-
dium peccato delinquentis posteriori modo specta-
to, qua ratione est actus justitiae unius ad alterum.
Quia tamen supra distinximus misericordiam à
charitate, dicendum est correctionem fraternalm
esse à misericordia elicitive, & à charitate imperative, ut etiam indicat S. Doctor in responsio-
ne ad 2.

His positis, quod fraternal correctio aliquando sit
in præcepto, tradit S. Thomas art. 2. & patet, tum ex
verbis illis Eccli. 19. Corripe amicum, ne forte non
intellexerit, & dicat non feci, aut si fecerit, ne ite-
rum addat facere. Corripe proximum, ne forte
non dixerit, & si dixerit, ne forte iteret. Quibus ex
novo testamento addi potest illud Matth. 18. Si pec-
caverit in te (id est, te sciente, ut Interpretes coni-
municiter explicant) frater tuus, corripe illum, &c.
tum quia cum ex præcepto charitatis, aut misericor-
dia teneamus sublevare miseriā corporalem pro-
ximi, à fortiori tenemur miseriā illius spiritualem
tollere, vel impediare; at peccatum est summa miseri-
ria spiritualis, & correctio est interdum necessaria
ad illud impediendum, quare tunc correctio ex
gravi præcepto tam naturali, quam divino adhiberi
debet.

Sed dubium est 1. Quando tenearis proximum corripere: cum enim hoc præceptum sit affirmativum, constat illud non obligare pro semper, sed tantum positis quibusdam circunstantiis, ut intelligitur ex articulo citato. Respondeo itaque correctionem fraternalm obligare, quando sequentes conditiones occurunt 1. Quando vides proximum actu peccare, aut moraliter scis eum peccasse & adhuc versari in periculo relabendi. 2. Quando probabiliter speras correctionem profuturam & proximum ex ea emendandum. 3. Quando ad emendationem proximi necesse est, ut illum corripias, quod contingit, quando verisimiliter judicas fore, ut ille neque ex seipso, seu sine auxilio monitoris à peccato caveat, neque ab alio corripiatur. 4. Quando correctio illa sine gravi tuo incommodo fieri potest.

Dubium est 2. Quinam teneantur alios corripere. Respondeo, omnes teneri, superiores tamen magis quia alios. Omnes enim tenentur Deum, & proximum diligere, adeoque Dei injuriam, & proximi malum præsertim spirituale impedire, quando id commodè fieri potest: superiores vero insuper ratione officii, tenentur ex justitia salutem subditorum procurare, adeoque peccantes corripere, ita ut si correctionem omittant, teneantur in confessione hanc circumstantiam officii declarare.

Ubi, nota, illud esse discrimin inter superiores, & privatos, quoad rem de qua agimus, primo quod superior non tantum tenetur corriger peccata, quae novit à suis subditis patrari, sed etiam tenetur in eorum mores inquirere, ut corrigat peccata quae forte ab illis perpetrantur. Privatus vero non tenetur aliorum vita invigilare, sed tantum malum quod occurrit corripere. Alioqui, inquit S. Thomas art. 2. ad 4. Efficeremur exploratores vita aliorum, contradicit quod dicitur. Proverb. 24. Ne queras impietatem in domo justi, & non vastes requiem ejus. Caveant tamen superiores, ne nimium sint suspiciosi, neve delationi.

lationibus facile aures præbeant : quia multæ hinc
rixæ & inimicitiæ oriri possunt, & periculum est ne
ex nimio zelo justitiae charitas ipsa offendatur.

Deinde etsi privatus non teneatur, per se loquen-
do, nisi sub veniali corrigere peccata venialia; sæpe
tamen superiores Regularium tenentur sub peccato
mortali, corrigere peccata ex se venialia, quando ea
manifestè vergunt in notabile damnum observantia
regularis. Ita sentiunt authores omnes communiter,
eo quod superior non tantum ex præcepto charita-
tis tenetur peccantes corripere, sed etiam ratione
proprii officii tenetur ex justitia impedire, ne regu-
laris disciplina labefactetur.

Præterea, licet privati communiter non teneantur
peccantem corripere, quando nullus speratur fru-
ctus ex correptione; aliter tamen dicendum est de
superioribus curam aliorum habentibus : illi enim
ratione proprii officii tenentur peccantes corripere,
etiam si emendandos non sperent, ne si peccata diffi-
mulent, ea approbare videantur, indeque subditis,
omni timore abjecto, multa peccata cumulandi oc-
casionem accipiunt.

Tandem, etsi privatus non teneatur, cum gravi suo
damno, corripere proximum, extra necessitatem ex-
treimam salutis constitutum, superior tamen subditis
non modo in extrema, sed etiam in gravi necessitate
spirituali positis, tenetur correptione aliisque me-
diis succurrere, quantumvis id fieri nequeat, sine
propria vita periculo.

Dubium est 3. An omnes qui peccant sint corri-
piendi, & præcipue est difficultas de iis qui pec-
cant ex ignorantia, & de superioribus. *Quod ad*
priores attinet, *dicendum* 1. peccantes ex igno-
rantia vincibili debere corripi, eo quod ejusmodi
ignorantia eos non excusat à peccato. 2. Peccantes
ex ignorantia invincibili corripiendos esse, quando
fructus ex ea correptione speratur; quia etsi illi non
peccant formaliter, peccant tamen materialiter at
honor

honor divinus videtur exigere, non modo ut forma-
lia, sed etiam materialia peccata in nobis, & in aliis
quantum fieri potest, caveamus: præsertim quia ejus-
modi ignorantia ex se est grave malum, cùm privet
scientia ad salutem necessaria; & ex ea scandala, alia-
que gravia mala oriri possint.

Quod spectat ad posteriores, S. Thomas art. 4. docet,
correctionem fraternalm, quæ est actus charitatis,
pertinere ad unumquemq; respectu cuiuslibet per-
sonæ, quam charitatem debet habere, si in ea aliquid
correctione dignum inveniatur. Verum quia actus
virtutis debet esse moderatus debitiss circumstantiis,
ideò moner, in correctione qua subditi corrigunt
prælatos, debere modum congruum adhiberi, ut sci-
licet non cum protervia & duritia, sed cum mansue-
tudine & reverentia corrigantr, juxta illud Pauli
ad Timoth. 5. Seniorem ne increpaveris, sed obsecra
ut patrem. Addit autem in responsione ad 2. Præl-
atos privatim esse monendos, nisi ob periculum fidei,
necessè esset eos publicè coarguere, exemplo Pauli,
qui Petro simili ex causa in faciem coram omnibus
restitit, et sì ei subditus esset.

RESOLUTIO VII. *Ordo correctionis fraternalis est sub*
præcepto, ita scilicet ut non liceat occultum aliquius pecca-
tatum deferre ad superiorem, quin secreta admonitus
præcesserit, sine testibus; neque testes adhibere, nisi pec-
eans correctionem privatam contempserit.] ITA om-
nnes communiter colligunt ex verbis illis Christi
Matth. 28. Si peccaverit in te frater tuus, vade & cor-
ripe eum inter te, & ipsum solum; si te audierit
luctatus eris fratrem tuum: si autem te non audie-
rit: adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in
ore duorum, vel trium testium, stet omne verbum.
Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ. Et ratio ma-
nifesta idem suadet: nam correctio fraternalis cùm sit
ex præcepto charitatis, non debet repugnare cha-
ritati: at charitas jubet ut consulamus bono pro-
ximi, absque laxatione famæ illius, si id fieri potest.

Ergo

Ergo si privata correctio potest sufficere, ad vitandum peccatum illius, non debent adhiberi testes, neque peccatum ad superiorem deferri debet. *Confirmatur*, nam correctio fraterna ex se tendit ad emendationem proximi: si ergo ille emendatur per simplicem monitionem, frustra, & male adhibentur remedia duriora. Quod S. Thomas artic. 7. explicat similitudine medici, qui sanitatem aegro confert, si potest, sine alicujus membra abscissione: si autem non potest, abscedit membrum minus necessarium, ut vita totius conservetur.

Duo autem ex eodem articulo. Notanda hic occurserunt.

1. Si peccata occulta talia sunt, ut vergant in nocumenum sive corporale, sive spirituale multorum: ut si quis occulte tractet, quomodo civitas tradenda sit hostibus, vel si haereticus privatim homines a fide avertat: prædictum ordinem non esse servandum, sed statim procedendum ad denunciationem, ut tale documentum impediatur: nisi forte aliquis firmiter existimaret, se posse statim per secretam admonitionem, ejusmodi mala impedire. Ita habetur in corpore articuli.

Notandum 2. ex response ad 5. Si Prælatus præcipiat subditis, ut si quæ peccata corrigenda norunt, ipsi revelent, tale præceptum debere intelligi, salvo ordine fraternali correctionis a Christo instituto. Unde si Prælatus expressè præciperet, ut denunciation fieret non servato tali ordine, tam ille sic præcipiens, quam subditus obediens peccaret: quia non haber potestatem præcipendi aliquid, super occultis, nisi in quantum per aliqua indica manifestantur, puta per infamiam, vel alias suspiciones.

Notandum 3. ex articulo 8. ad 1. Post admonitionem secretam semel vel pluries factam, quamdiu spes probabiliter habetur de correctione, per secretam admonitionem procedendum esse. Ex quo autem cognoscimus secretam admonitionem nihil proficere, procedendum esse ulterius quantumcumque peccatum

tum sit occultum ad testium inductionem. Nisi forte corripiens probabiliter judicaret proximum inde deteriorem reddendum, tunc enim totaliter à correctione cessandum esset.

CAPUT XI.

De vitiis charitati oppositis.

RESOLUTIO I. Charitati secundum se duo vitia opponuntur, nempe odium Dei, & proximi.] De utroque agit S. Thomas 2.2. quæst. 34. per varios articulos, quorum 1. docet, Deum duobus modis posse ab homine apprehendi, uno modo secundum seipsum, & sic à nullo posse odio haberi, cùm per essentiam suam sit ipsa bonitas, de cuius ratione est ut ameritur: alio modo per effectus quosdam illius, repugnantes inordinatæ voluntati, quales sunt, inflictio pœna, & prohibitio peccatorum per legem divinam, & quantum ad hoc Deum ab aliquibus posse odio haberi.

Art. 2. docet, odium Dei esse gravissimum peccatorum, propter rationem supra cap. 6. resolut. 1. allatum. Notat autem in respons. ad 1. odium Dei esse maximè peccatum in Spiritum sanctum, quatenus peccatum in Spiritum sanctum dicit aliquod genus speciale peccati, illud nempe quod sit ex certa malitia: tale siquidem peccatum directè videtur opponi summae bonitati, quæ Spiritui sancto attribui solet. Non tamen computari inter species peccati in Spiritum sanctum, quia generaliter includitur in omni specie peccati in Spiritum sanctum.

Articulo 3. docet, odium proximi esse peccatum, si in eo natura, aut gratia odio habeatur: quia odium tantum habet de ratione mali, quantum amor de ratione boni: amor autem debetur proximo secundum id quod à Deo habet, id est, secundum naturam, & gratiam: quia nimis hæc bona sunt, adeoque amore digna. Contra verò non debetur amor proximo, secundum id quod habet à seipso, & diabolico,